

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Život horníků na Kladensku - bydlení

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0950
Kódování materiálu	VY_32_INOVACE_dej2_uhl07
Označení materiálu	uhl07_bydleni.pdf
Název školy	Gymnázium Kladno
Autor	PaedDr. Zuzana Vlčková
Anotace	Výukový materiál seznámí žáka s bydlením hornických rodin na Kladensku v 19. století a v první polovině 20. století
Předmět	Dějepis
Tematická oblast	Těžba uhlí na Kladensku
Téma	Život horníků na Kladensku - bydlení
Očekávané výstupy	Žák umí popsat bydlení horníků v 19. století, rozumí termínu hornická kolonie, umí srovnat bydlení v tehdejší a současné době.
Klíčová slova	Domek, kolonie, světnice, pozemek, dvorek
Druh učebního materiálu	Dokument pro samostatnou práci žáků
Ročník	6 - 9
Cílová skupina	Nižší stupeň osmiletého gymnázia, druhý stupeň základní školy
Ověřeno	09.06.2014, O4
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	
Literatura:	
[1] SKALNÍKOVÁ, Olga. <i>Kladensko: Život a kultura lidu v průmyslové oblasti</i> . Praha: ČSAV, 1959.	
[2] KOLEKTIV AUTORŮ. <i>DOBÝVÁNÍ UHLÍ NA KLADENSKU: (historie kladensko-slánsko-rakovnické pánve)</i> . Ostrava: OKD, a.s., Ostrava, 2006.	
[3] SEIFERT, Josef a Jiří KOVAŘÍK. <i>Doly, hutě a Kladno</i> . Kladno: Statutární město Kladno, 2013.2	

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Život horníků na Kladensku - bydlení

V první polovině 19. století v době prvního rozmachu hornictví na Kladensku se do Kladna stěhuje velké množství lidí z venkova i jiných měst.

Kladno bylo do té doby malým městečkem, jehož obyvatelé pracovali na statcích benediktinského kláštera. Nárůst počtu obyvatel vyvolal i stavební rozmach.

Přicházeli jednak lidé z venkova, kteří byli teprve v nedávné době uvolnění z poddanství. Obvykle zpočátku bydleli během pracovního týdne u usedlých rodin či u sedláků, na neděli se vraceli do své obce. Přicházeli však také kvalifikovaní horníci z jiných revírů (např. z Příbramska), kteří se již v Kladně trvale usazovali.

Mzdy v kladenském revíru byly však nižší než např. na Ostravsku, čímž byl i ovlivněn rozvoj výstavby.

V místech nově vzniklých šachet přímo ve městě, např. Amálie, nebo na svahu pod šachtou Průhon se stavěly nevelké dělnické domky.

V obcích kolem Kladna, kde také byly zakládány nové doly, byly stavěny dělnické kolonie – ve Vrapicích, v Brandýsku, dále u dolu Barré, Kübeck, Ronna. Domky nebo byty v těchto koloniích byly pronajímány stálým zaměstnancům, aby si je tak důlní společnosti připoutali k závodu. Ve srovnání s jinými typy bydlení v této době, bylo bydlení v koloniích finančně výhodné a také kvalitní.

Důlní společnosti také nakupovaly pozemky, které na splátky prodávaly zaměstnancům a pomáhaly jim i se stavbou domků (např. v Dubí, na Dříní, v Buštěhradě a Cvrčovicích).

Postupně se zvyšují počty obyvatel také v Hnidousích, Motyčíně a Pcherách, ve Vinařicích a v Libušíně.

Hornické domky byly stavěny nejprve náhodně ve shlucích, později v pravidelných řadách. Byly to domky se sedlovou střechou, se sdruženými okny směřujícími do ulice. Brankou se vstupovalo na malý dvorek. Za domem bývala zahrádka. Domky bývaly podsklepeny. Stavebním materiálem byl kámen a cihly, někdy opuka, které bylo v okolí dostatek.

Drobní stavebníci si materiál na stavbu opatřovali sami (nakopali si písek, nalámali kámen)

Domky měly obvykle dvě světnice, z nichž jedna byla obývána majitelem a jeho rodinou a druhá bývala pronajímána (většinou svobodnému horníkovi).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Koupelna v domcích nebyla a záchod byl spolu s kůlnami a případně s chlívky na nevelkém dvoře.

Koupelnu nahrazoval kbelík vody nebo necky s teplou vodou, což bylo náročné, vzhledem k tomu, že horníci přicházeli z práce velmi špinaví (na dolech nebyly v té době koupelny).

Koupele pro mužstvo (horníky) byly poprvé postaveny na Dole Mayrau v roce 1908.

Horníci většinou neměli možnost u domu pěstovat obilí nebo brambory a zeleninu ani chovat domácí zvířata (pokud ano, bývala to často koza, vepř nebo slepice a králíci). Byli tak odkázáni na nákup většiny potravin.

Některé hornické rodiny také bydlely v nájmu u sedláků, kde část nájmu musely odpracovat při polních pracích.

V pozdější době (zejména koncem 19. století) se už domky staví také tzv. „na klíč“, ale to si nemohli dovolit všichni.

Většinou se celá rodina podílela fyzicky na stavbě domku. Většina rodin se musela zadlužit u některého peněžního ústavu, aby se mohla do stavby domku pustit.

Stavební ruch vzrůstá opět zejména po roce 1918, horníci zakládají bytová družstva a úroveň bydlení se zvyšuje.

Úkoly:

- 1) Jaké byly příčiny rozvoje stavebních aktivit na Kladensku?
- 2) Co to byly „hornické kolonie“? Můžeš jmenovat některá místa, kde se nacházely a kde jsou případně zachovány?
- 3) Jak hospodařila hornická rodina s vodou? Kde byl zdroj vody?
- 4) Srovnej podmínky bydlení hornické rodiny v 19. století a běžné bydlení v současnosti.